

บทที่ 3

ประเภทและลักษณะของ เพลง เด็กชาวไทยของ

การแบ่งประเภทเพลงเด็กของผู้ศึกษาเพลงเด็กของไทย มักจะมีความคล้ายคลึงกันที่จะแตกต่างกันบ้างก็เพียงในรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ เช่น ศาสตราจารย์กุหลาบ มัลลิกะมาส แบ่งเพลงสำหรับเด็กเป็น 2 พวก คือ บทกล่อมเด็ก ปลอบเด็ก และเพลงประกอบการเล่นของเด็ก (กุหลาบ มัลลิกะมาส 2518 : 5 - 13) จารุวรรณ ธรรมวัตร แบ่งเพลงเด็กออกเป็น 4 ประเภท คือ เพลงกล่อมเด็ก เพลงล้อ เพลงร้องเล่น และเพลงประกอบการละเล่น (จารุวรรณ ธรรมวัตร มพท : 87) สำหรับพ่องพันธุ์ มณีรัตน์ ได้แบ่งเพลงสำหรับเด็กออกเป็น 3 ประเภท โดยอาศัยแนวการแบ่งประเภทของศาสตราจารย์ผะอัย ไปชะกฤษณะ เป็นเกณฑ์คือ แบ่งเป็น เพลงกล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็ก เพลงเด็กเล่น และเพลงประกอบการเล่นของเด็ก (พ่องพันธุ์ มณีรัตน์ 2529 : 155 - 156)

สำหรับงานวิจัยเรื่อง เพลงเด็กชาวไทยของนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งประเภทเพลงเด็กเป็น 3 ประเภทคือ

1. เพลงกล่อมเด็ก หมายถึง เพลงที่ผู้ใหญ่หรือผู้เลี้ยงเด็ก ใช้ร้องกล่อมหรือปลอบให้เด็กนอนหลับ ไม่อ้อน กวน หรือร้องไห้โยเย
2. เพลงเด็กร้องเล่น หมายถึง เพลงที่ผู้ใหญ่หรือเด็กใช้ร้องเล่น เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน
3. เพลงประกอบการละเล่นของเด็ก หมายถึง เพลงที่เด็กหรือผู้ใหญ่ร้องขณะที่เด็กกำลังเล่นสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ รวมถึง เพลงที่จะใช้คัดเลือกก่อนจะเริ่มเล่นเกมการเล่นว่าผู้เล่นคนใดจะได้เล่นก่อนหรือจะได้อยู่ฝ่ายใด

เพลงกล่อมเด็ก

เนื่องจากชาวไทยยองและชาวล้านนาหรือคนเมืองในจังหวัดลำพูนได้อาศัยอยู่ร่วมกันมานาน ประกอบกับความคล้ายคลึงในเรื่องของภาษาและวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยยองและชาวล้านนา จึงทำให้เพลงกล่อมเด็กชาวไทยยอง มีลักษณะคล้ายกับเพลงกล่อมเด็กของชาวล้านนา โดยอาจสรุปลักษณะเพลงกล่อมเด็กชาวไทยยองได้ดังนี้คือ

1. เพลงกล่อมเด็กชาวไทยยองจะมีเนื้อร้องค่อนข้างสั้น เนื้อหาของเพลงอาจแตกต่างกันไปบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความจำของผู้ร้อง เป็นสำคัญ
2. ภาษาในเนื้อเพลงเป็นภาษาง่ายๆ ไม่มีฉันทลักษณ์ที่แน่นอน เพียงแต่ให้มีสัมผัสคล้องจองกันเท่านั้น
3. การถ่ายทอดเพลง จะทำได้ด้วยการร้องหรือบอกเล่าสืบต่อกันมา ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
4. เพลงกล่อมเด็กชาวไทยยอง มักขึ้นต้นด้วยถ้อยคำว่า อ้อ จา จา อ้อ อ้อ จา จา หรือ อ้อ อ้อ

เพลงกล่อมเด็กชาวไทยยอง อาจจำแนกประเภทออกตามลักษณะเนื้อหาได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้คือ

1. เพลงกล่อมเด็กที่มีเนื้อหาปลอบโยน หรืออ้อนวอนให้เด็กหลับ โดยไม่มีการกล่าวถึงรางวัลหรือสิ่งตอบแทนที่จะให้แก่เด็ก เมื่อเด็กหลับแล้ว
2. เพลงกล่อมเด็กที่มีเนื้อหาอ้อนวอน หรือขอร้องให้เด็กหลับ โดยสัญญาว่าจะมีรางวัลหรือสิ่งตอบแทนให้เมื่อเด็กหลับแล้ว

1. เพลงกล่อมเด็กที่มีเนื้อหาปลอบโยน หรืออ่อนหวานให้เด็กหลับ โดยไม่มีการกล่าวถึงรางวัล หรือสิ่งตอบแทนที่จะให้แก่เด็ก เมื่อเด็กหลับแล้ว

เพลงกล่อมเด็กประเภทนี้ จะมีเนื้อหาเป็นทำนองอ่อนหวานหรือปลอบโยน เด็กด้วย วาจาที่อ่อนหวาน แสดงถึงความรักใคร่ห่วงใยที่ผู้เลี้ยงหรือผู้ซบกล่อมมีต่อเด็ก บางครั้งก็อาจจะ กล่าวถึงภาระการงานที่พ่อแม่ของเด็กจะต้องทำด้วย ตัวอย่างเช่น

1.1 อ้อ จา จา หลับสองตา

อ๊อแม่มากอยตื่น

คำศัพท์ สองตา : สองตา

อ๊อแม : แม่

กอย : ค่อย

คำอธิบาย เพลงกล่อมเด็กบทนี้ผู้ร้องน่าจะ เป็นญาติผู้ใหญ่ หรือพี่
ของเด็ก เพราะในเนื้อเพลงจะบอกให้เด็กนอน ถ้าแม่กลับมาแล้วจึงค่อยตื่น

1.2 อ้อ อ้อ หล้าหลับสองตา

ป้อ เมิงมากอยตึบ ถ้านหลับจั้น

กอยหลับแหม เป้อ

คำศัพท์ หล้า : คำเรียกเด็กด้วยความรักใคร่เอ็นดู

ป้อ : พ่อ

หลับจั้น : หลับไม่เต็มอิ่ม

แหม : อีก

คำอธิบาย เพลงบทนี้ผู้ร้องกล่อมอาจจะ เป็นแม่หรือญาติผู้ใหญ่ โดย

บอกเด็กว่าให้เด็กนอนหลับ ถ้าพ่อกลับมาค่อยตื่น แต่ถ้าเด็กยังไม่เต็มอิ่มก็ให้นอนอีก

2. เพลงกล่อมเด็กที่มีเนื้อหาล้อเลียน หรือขอร้องให้เด็กหลับ โดยสัญญาว่าจะมีรางวัลหรือสิ่งตอบแทนให้เมื่อเด็กหลับแล้ว

เพลงกล่อมเด็กประเภทนี้ นอกจากจะมีเนื้อร้อง เป็นทำนองล้อเลียนให้เด็กหลับด้วย ถ้อยคำที่ล้อเลียนแล้ว ยังเป็นการปลอบเด็กไม่ให้ร้องไห้แงหาแม่ โดยบอกเป็นทำนองว่า แม่จะนำสิ่งตอบแทนหรือของขวัญมาให้เมื่อเด็กตื่นมา ตัวอย่างเช่น

2.1	อ้อ อ้อ		หลับสองตา
	อแม่ไปนานอกบ้าน		เก็บมะลานใส่ถุง
	เก็บลูกกุ้งใส่ช้ำ		มานั่งทะเล้าเจ้าน้อ
คำศัพท์	มะลาน	:	ลูกลาน ต้นลานเป็นพรรณไม้ชนิดหนึ่ง อยู่ในวงศ์ Palmae ลักษณะคล้ายต้นตาล ใบใช้จารหนังสือ เรียกว่า ใบลาน
	ลูกกุ้ง	:	ลูกกระสุน ทำด้วยดินเหนียวปั้นกลมตากแห้ง
	ช้ำ	:	ตะกร้า

คำอธิบาย เพลงบทนี้มีเนื้อหาเป็นการกล่อมให้เด็กนอนหลับ โดยบอกว่าแม่ของเด็กไปทำนา และแม่จะเก็บลูกลานกับลูกกุ้งมาฝากลูก ซึ่งตามเนื้อเพลงนี้จะเป็นเด็กผู้ชาย

2.2	อ้อ อ้อ จา จา		ลูกหลับสองตา
	แม่จกไปนา แนนบ้าน		เก็บดอกสำนมาใส่ถุง
	อ้อ อ้อ จา จา		
คำศัพท์	แนน	:	แนือ
	สำน	:	พรรณไม้ยืนต้นอยู่ในวงศ์ Dilleniaceae มีหลายชนิด

คำอธิบาย ตามเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กบทนี้ ผู้ร้องน่าจะเป็นแม่ ร้องกล่อมจ๋อนวอนให้เด็กนอนหลับ แม่จะได้ออกไปทำงานซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของบ้าน แล้วจะเก็บ ดอกสำเภาฝากลูกด้วย

2.3	อ้อ อ้อ จา จา	หลับสองตา
	แม่เมอนาข่มมาเต๋อ	เก็บมะ เต๋อใส่ถุง
	เก็บมะกุ่มใส่ช้ำ	มาน้ออหล้ากั้น
คำศัพท์	เมอ :	ไป, กลับ ตาม เนื้อ เพลงนี้จะหมายถึงไป
	เต๋อ :	เป็นคำลงท้ายแสดงอาการปฏิเสธ
		มีความหมายว่า ยังไม่.....
	มะ เต๋อ :	มะ เต๋อ
	มะกุ่ม :	ลูกกระสุน ลูกกุ่ม ก็ เรียก

คำอธิบาย เพลงบทนี้มีเนื้อเา เป็นการกล่อมเด็กนอนหลับ พร้อม กับบอกว่าแม่ไปทำงานยังไม่กลับมา แต่แม่ก็จะเก็บมะ เต๋อและมะกุ่มมา เป็นของฝากลูก

2.4	อ้อ อ้อ จา จา	หลับสองตา
	อี่แม่ไปนานนอกบ้าน	เก็บมะสำนใส่ถุง
	เก็บลูกกุ่มใส่ช้ำ	มาน้ออหล้าน้อ
คำศัพท์	มะสำน :	ผลของต้นสำน
คำอธิบาย	เพลงบทนี้มีเนื้อร้อง เป็นการกล่อมเด็กให้นอนหลับ โดย	

บอกว่าแม่ไปทำงาน และจะเก็บลูกสำน ลูกกุ่ม มาฝากเด็กด้วย

2.5	อ้อ จา จา	หลับสองตา
	แม่เมิงมาก่อยตี้น	บ่ตักบ่ตี้นไปปิ่นตุ้ย เปา
	เก็บเอานกเงาใส่ช้ำแน้อยๆ	โตนี้เอาไว้กั้นแสง
	โตนี้เอาไว้กั้นงาย	โตนี้เอาไว้แลกเข้า
	โตนี้เอาไว้ป้อนเจ้า	น้อหลับดินอนดี เตื่อะ เนื่อ

คำศัพท์	ปีน	:	ต้านล่าง ข้างใต้
	ตุ้มเปาะ	:	ตุ้มร้อง เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่
	น้อย	:	เล็ก
	โต	:	ตัว
	กิน	:	กิน
	แลง	:	เวลาเย็น เวลาค่ำ
	งาย	:	เวลาเช้า
	เข้า	:	ข้าว

คำอธิบาย เพลงบทนี้มีเนื้อหาเป็นการขอร้องให้เด็กนอนหลับ ถ้าแม่กลับมาก่อยตื่น แม่ไปตีใจตุ้มเปาะ ไปเก็บนกเขาใส่ตะกร้าใบเล็กๆ เพื่อเอามาเป็นอาหารมื้อเช้าและมือเย็น นอกจากนี้ยังจะเอาไข่ไปแลกข้าว รวมทั้งเอามาทำอาหารป้อนลูกด้วย

เพลง เด็กร้อง เล่น

เพลง เด็กร้อง เล่นของชาวไทยของในจังหวัดลำพูนที่ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลได้ มีลักษณะดังนี้คือ

1. เพลง เด็กร้อง เล่นของชาวไทยของจะใช้ภาษาง่ายๆ มีรูปแบบฉันทลักษณ์ไม่แน่นอน เพียงใช้ถ้อยคำสัมผัสคล้องจองกันก็พอแล้ว
2. การถ่ายทอดเพลงจะทำโดยวิธีร้องหรือบอกเล่าสืบต่อกัน ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
3. เนื้อร้องมีหลายสำนวน อันเป็นผลมาจากวิธีการถ่ายทอดและการสืบทอด ที่อาจมีการตัดทอนถ้อยคำหรือเพิ่มเติมถ้อยคำอื่นๆ เข้าไปอีก
4. เพลง เด็กร้อง เล่นชาวไทยของส่วนใหญ่จะมี เนื้อหาที่มุ่งให้ความสนุกสนาน เนื้อหาที่นำมาเรียงต่อกันจึง เป็นเพียง เพื่อให้เกิดความคล้องจองของถ้อยคำ มิใช่เน้นที่เนื้อหาสาระของเพลง

เพลงเด็กร้องเล่นชาวไทยยอง อาจแบ่งเป็นประเภทย่อยตามคำขึ้นต้นของ เพลงได้

3 ประเภท คือ

1. เพลงอี เอ้ย แหย
2. เพลงตักโตแยงแ่วน และนกกะโหลแยงแ่วน
3. เพลงอูย อูย แจ

1. เพลง อี เอ้ย แหย เป็นเพลงเด็กร้องเล่นที่เป็นที่รู้จักกันดีของทั้งชาวไทยยองและชาวล้านนาในจังหวัดลำพูน เพลงอีเอ้ยแหย ที่รวบรวมได้มี 25 ส่วน ตัวอย่างเช่น

1.1 อีเอ้ยแหย หมูมึงออกคอก ไส้มึงออก ยาวศอกยาวาวา แดดไม่มา
สองสามป่อง มาจ๋องนมสาว มะ เจอขาว อยู่ขุนตางไปน่าน

คำศัพท์	อี	:	คำนำหน้าชื่อผู้หญิง
	เอ้ย	:	พี่สาว, คำนำหน้าชื่อผู้หญิงที่มีอายุหรือที่นับถือ เป็นเสมือนพี่สาว, คำเรียกลูกสาวคนโตในสมัยโบราณ
	แหย	:	คำขานรับเวลาถูกเรียก, คำแสดงความรักใคร่เอ็นดูโดยจะปรากฏหลังคำเรียกขาน ในที่นี้จะมีความหมายว่าเป็นคำแสดงความรักใคร่เอ็นดู
	แดด	:	แดด
	ป่อง	:	ปล้อง
	จ๋อง	:	เหนียว, ดึง, รึง, เกาะไว้
	นม	:	นม
	มะ เจอ	:	มะ เจอ
	ขุนตาง	:	ถนน, ทาง, เส้นทาง

คำอธิบาย อีเอ๋อแอ ซึ่ง เป็นคำขึ้นต้นเพลงนี้ มิได้มีความหมาย เฉพาะเจาะจงถึงผู้หญิงคนใดคนหนึ่ง แต่จะใช้เป็นคำเรียกขานทั่วไป เนื้อเพลงส่วนานี้กล่าวถึงหมู่ของอีเอ๋อที่หนีออกจากคอก ไส้อีเอ๋อออกมายาวมาก แล้วหนีไปตัดไม้มาเพื่อใช้ตั้งหรือรังนกผู้หญิง พร้อมกับบอกว่า ต้นมะเขือขาวอยู่ในเส้นทางกลับบ้าน

1.2	อีเอ๋อแอ	หมู่มิ่งออกคอก	ไส้มันออก	ยาวคอกยาววา	เก๋ไปนา
	ปะ	เห็ดกะด้าง	มาค่างตื่นตอย	แม่โงมอย	กั้นหน้าหลือบแฉลือบ
		คำศัพท์	เก๋	:	ต้นเค้, ประชาน, นิ้วเย้า, โคน, นกเค้
			ปะ	:	พบ, เห็น
			เห็ดกะด้าง	:	ชื่อเห็ดชนิดหนึ่ง ขึ้นอยู่จนไม้โดย เฉพาะไม้เนื้อแข็ง มีลักษณะคล้าย เห็ดนลินจิของจีน
			ค่าง	:	ค่าง, ตกลงมาหรือขึ้นไปติดอยู่กับ สิ่งหนึ่งสิ่งใด, ยังไม่เสร็จ, ยัง ไม่หมด
			ตื่นตอย	:	เชิงตอย
			แม่โง	:	หัวตัวเมีย
			มอย	:	สีคล้ำ
			หน้าหลือบแฉลือบ	:	พรรณไม้เถาชนิดหนึ่ง มีมือเกาะ คล้ายตำลึง ดอกเป็นช่อสั้นๆ ออก ตามง่ามใบ
			กั้น	:	กั้น
			แฉลือบ	:	แพย ลีบ
			แม่ร้าง	:	แม่ร้าง, หญิงที่เลิกกับสามี
			ตั้ง	:	โถ่ง งอน

คำอธิบาย เนื้อเพลงบทนี้กล่าวถึงหมูของอิเอ้อย ที่ออกจากคอก ไส้หมูออกมา ยาวมาก พุดถึงการไปทำนาไปพบเห็นคนต่าง แล้วมาติดค้างอยู่ที่เชิงดอย แม่วัวตัวสีคล้ำๆ กำลังกินหญ้าอยู่ สาว (ซึ่งในที่นี้หมายถึงผู้หญิงที่ยังโสด) มีก้นแพบ แต่แม่ร้างมีก้นโค้งงอน

1.3 อิเอ้อยเหย หมูมึงออกคอก ตัดไม้มอก มาเตะนมสาว ป่าเขอลา
 หุนตางไปบ้าน โจ้นซี้ค้ำน ลักจ้างกุนนี โจ้นโนตี ลักจ้างกุง่ง น้ำดื่มตุง น้ำดื่มตอย

คำศัพท์	ไม้มอก	:	ไม้วัด
	เตะ	:	วัด เปรียบ เทียบ
	โจ้น	:	โจร
	ซี้ค้ำน	:	ซี้เกียง
	จ้าง	:	จ้าง
	โน	:	หัว
	กุง่ง	:	ส่ง
	ดื่ม	:	ดื่ม
	ตุง	:	ทุ่งนา

คำอธิบาย เพลงนี้นอกจากจะบอกว่า หมูของอิเอ้อยออกคอก แล้วยังพุดถึง การตัดไม้วัดมาวัดหน้าอกของผู้หญิง พุดถึงโจรซี้เกียง และโจรหัวตีที่ขโมยข้าวไป พุดถึงน้ำที่มีอยู่มากมายทั่วไปทั้งที่ทุ่งนาและที่ภูเขา

1.4 อิเอ้อยเหย ไส้หมูออกคอก ไส้มันออก สามศอกสามวา เต็ดไม้มา
 สองป่องสามหลีม ปิบนมสาว ปะเขอลา ตกน้ำมันงา จาโนตุน คุณนयी เอา
 คายกุนนี บ่เอามาส่ง น้ำดื่มตุง จะบกโนลอย น้ำดื่มตอย จะบกโน่วย จ้างปุ้ดส้าย
 ไร่ต่าง เข้าสาน ปู้ดหนองน ไร่ต่างโคนย่อง ผางลางปาย ผางลางก่องแก้ว ตกมาเข้า

คำศัพท์	หลิม	:	เล่ม
	คุณ	:	คน
	ยี่	:	หยิก, งอ
	ข้าง	:	ข้าง
	ปู่	:	เพศผู้, ตัวผู้
	ฮ้าย	:	ไม่ตี ซบ
	ต่าง	:	บรรทุก
	เข้าสาน	:	ข้าวสาร
	นางาม	:	นครรัจ, เปลี่ยว, หนุ่มคนอง
	โค	:	เครื่องใช้, สิ่งของ
	หย็อง	:	ประดับ, ตกแต่ง
	ผางลาง	:	วัตถุทำด้วยโลหะรูปร่างคล้ายกระดิ่งใช้ตั้งหลังวัวต่างตัวที่เป็นจำฝูง
	ป้าย	:	ตอนยอต

คำอธิบาย เพลงบทนี้มีเนื้อหาคล้ายบทที่กล่าวมาแล้ว แต่ได้เพิ่มการกล่าวถึงช่างที่มีไว้ใช้งาน รวมทั้ง เรื่องของผางลางที่ใช้กับวัวต่างด้วย

1.5 ฮีเอี้ยเหย นมูมึงออกคอก ไส้มีนออก ยาวคอกยาววา แต่ดไม้มา
 กะเหล็ดนมสาว มะเขือขาว นุนตางไปบ้าน ซโมยโนล้าน ลักข้างกุนี ซโมยโนยี่
 ลักข้างกุส่ง น้ำต้มตุง น้ำต้มตอย ผีโงลอย ผีโงวาย โงปู่ฮ้าย ไร่ต่าง เข้าสาน
 โงปู่หงาน ไร่ต่าง เต็งหย็อง

คำศัพท์	กะเหล็ด	:	กั๊ด, เสียขไว้
	เต็ง	:	เครื่องใช้

คำอธิบาย เพลงบทนี้ก็มีเนื้อหาคล้ายกับบทอื่นๆ ที่ผ่านมา เพียงแต่เปลี่ยนจากใช้ช่างบรรทุกของ เป็นใช้วัวบรรทุกของ

2. เพลงตึกโตแยงแวน และเพลงนกกระโหลแยงแวน

เพลงตึกโตแยงแวน และเพลงนกกระโหลแยงแวน เป็นเพลงร้องเล่นที่ไม่แพร่หลาย
ทั้งในหมู่ชาวไทยยองและชาวล้านนาทั่วไป ที่รวบรวมได้มีเพียง 4 ส่วน

2.1	ตึกโตแยงแวน	อิแอ่นแยงเงา	นกเขาตากปึก	ตากปึกสองนาง
นกยางแหวกชอก	อิวกโกนา	แยงดาหวานก้า	อิหล้านานมอ	
คำศัพท์	ตึกโต	:	ตึกแก	
	แยง	:	สอง, ตุ, มอ	
	แวน	:	กระจก	
	อิแอ่น	:	นกนางแอ่น	
	ชอก	:	รอก, กระตั้งไม้	
	วอก	:	ลิง	
	ก้า	:	ต้นกล้วย	

คำอธิบาย เนื้อเพลงนี้จะกล่าวถึงสัตว์ชนิดต่างๆ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี

ของชาวบ้านได้แก่ ตึกแก นกนางแอ่น นกเขา นกยาง ลิง และแมลงตา

2.2	จ๊ะก้ายิน	นกกระโหลแยงแวน	นกแอ่นแยงเงา	นกเขาเหลापิก
สลิกหนาง	นกยางหวานก้า	ป้อก้านานมอ	ป่าชอโมนปาก	ป่าสลากรัดก้อง
พ้อนมัด	ป่ากตตี๋แยง	ข้ามน้ำแม่สาย	แยงดาตาย	ก้าไปงร้อยให้
ให้ตามให้	เอาหมอนมาขุบ	ตีตบตบ	ตีต้อยต้อย	กูลานน้อย
ตีเข้าบองเตว	แยงดำเขา	ให้กันนม	อุมขี้ม้า	ก้าชี้แห้ง
แกงชี้เหนื่อ	อะล้อยตอกแต่	คำศัพท์	จ๊ะก้า	:
			กั้งก้า	
			นกกระต๊ว, นกกระวางหัวหงอก	
			ปลาชนิดหนึ่งมีส่วนปลายของปาก	
			งอ้งมลง เหมือนขอ	
			ปลากระต๊อพื้นเมือง	

ตีก้อง	:	ตีกลอง
ป่าตอง	:	ปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งลักษณะคล้ายปลากทราย
พื่อนมัด	:	พื่อนผิมต เป็นการพ้อนเพื่อสังเวย ผิบรรพบุรุษของชาวเผ่าไทยยวนมัก ทำในช่วงหน้าแล้ง
ป่ากต	:	ปลากต
แห่ง	:	พันธุ์ไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง มีลำต้นกลม สีเขียวผิวมัน ใบกว้าง จะแตกแขนง ตามลำต้น ต้นสูงประมาณ 1-2 เมตร ผิวใช้สานเสื่อ
น้ำแม่สาย	:	ลำน้ำแม่สาย
กำโป่ง	:	แมงมุม
กุลา	:	ชาวต่างชาติ ถ้าเป็นฝรั่งจะเรียก กุลาขาว ถ้าเป็นแขกจะเรียกกุลาดำ
ตำเข้า	:	ตำข้าว
เตว	:	เตียว
ตำ	:	ตา
เขว	:	เขียว
อุม	:	อม
แก่ง	:	แกง
ซี้เนื้อ	:	ชยะ

คำอธิบาย เพลงบทนี้มีการกล่าวถึงสัตว์หลายประเภท ทั้งสัตว์เลี้ยงคชลาน

สัตว์ปีก สัตว์น้ำ รวมทั้งกล่าวถึงลำน้ำแม่สายซึ่งกันพรมแดนระหว่างไทยกับพม่าด้วย

3. เพลงอุย อุย แจ้

เพลงอุย อุย แจ้ เท่าที่พบมีเพียงสำนวนเดียว เนื้อเพลงมีดังนี้

อุย อุย แจ้ จาวป่าแหม่ อายน้ำดำโน จาวป่าโช ซี่ม้าต่างอ้อย
จาวน้อยน้อย ซี่ม้าหมอนแดง มานลั่นข่าข่า ไปเมืองละกอน ละกอนเมืองแป้
สระแล่ปิ่นจี่ ดอกสาละปิมาเผย ดอกโอบขาน มายานยามเจ้า ไก่อ้อยู่แล้ว มากัดกิ้นตวน
ไก่อ้อยู่กอน มากัดกิ้นหน้า ตังนิไปหน้า จะต่าง เค็งกิ้น

คำศัพท์	จาวป่าแหม่	:	ชาวบ้านป่าแหม่
	ดำโน	:	สระหม
	ลั่นข่าข่า	:	เล่นสระบัว
	เมืองละกอน	:	เมืองลำปาง
	เมืองแป้	:	เมืองแพร่
	สระแล่	:	เกือบจะ
	ปิ่น	:	เป็น
	จี่	:	ดอกไม้ตูม
	ดอกสาละปิ	:	ดอกสารภี
	ดอกโอบ	:	ดอกบัว
	ยามเจ้า	:	ยามเช้า
	อ้อยู่แล้ว	:	อยู่ในแล้ว
	กิ้นตวน	:	กินตอนกลางวัน
	ตังนิไปหน้า	:	ต่อนี้ไป
	ต่าง	:	บรรทุก
	เค็งกิ้น	:	อาหาร

คำอธิบาย เพลง อุย อุย แจ้ เป็นเพลงร้องเล่นที่มีเนื้อเพลงกล่าวถึงการเล่นสระบัว กล่าวถึง เมืองลำปาง ซึ่งคนสมัยก่อนจะเรียกว่าเมืองละกอน และเมืองแพร่ นอกจากนี้ยังมีการพูดถึงม้าที่ใช้เป็นพาหนะในการเดินทางด้วย

เพลงประกอบการละเล่นของเด็ก

เพลงประกอบการละเล่นของเด็กชาวไทยยong ที่ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลได้ มีลักษณะหลายประการที่คล้ายคลึงกับ เพลงกล่อมเด็ก และ เพลงเด็กร้องเล่น ลักษณะของ เพลงประกอบการละเล่นของเด็กมีดังนี้

1. เพลงประกอบการละเล่นของเด็กชาวไทยยong จะใช้ภาษาง่ายๆ มีรูปแบบฉันทลักษณ์ไม่แน่นอน เพียงแต่ให้ถ้อยคำคล้องจองกันเท่านั้น
2. การถ่ายทอดจะทำด้วยวิธีร้องหรือบอกเล่าสืบต่อกันมา ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
3. เนื้อร้องมีหลายสำนวน ที่มีสาเหตุมาจากวิธีการถ่ายทอดซึ่งอาจมีการตัดทอนหรือเพิ่มเติมถ้อยคำอื่นๆ เข้าไปในเนื้อเพลง
4. เนื้อหาของ เพลงประกอบการละเล่นของเด็กชาวไทยยong นอกจากจะให้ความสนุกสนานแล้ว ยังให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวบ้านด้วย

เพลงประกอบการละเล่นของเด็กชาวไทยยong อาจแบ่งประเภทตามลักษณะการละเล่นได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. เพลงลิกจุงจา
2. เพลงลิกก้องก้อย
3. เพลงกำปุกกำปุย, กำปุกกำปุ่น และกำปุกกำปอง

1. เพลงลิกจุงจา

การลิกจุงจา คือการเล่นชิงช้า โดยทั่วๆ ไปบ้านของชาวไทยยongมักจะเป็นบ้านที่มีใต้ถุนสูง ใต้ถุนบ้านอาจมีตั้งตั้งอยู่สำหรับใช้ทำงานเล็กๆ น้อยๆ มีที่สำหรับแขวนอู๋ หรือเปล หรือผูกชิงช้าไว้ให้เด็กเล่น บางบ้านก็อาจมีที่หรือผูก สำหรับทอดผ้าด้วย เวลาเด็กเล่นชิงช้าซึ่งเด็กอาจเป็นคนแก่วงหรือไกวเอง หรือมีผู้ใหญ่ไกวให้ ก็จะมีการร้องเพลงลิกจุงจาประกอบ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ผู้ใหญ่มักจะเป็นผู้ร้องเพลงนี้มากกว่าเด็ก

เพลงลิกจิ้งจา ที่ผู้วิจัยรวบรวมได้มีจำนวน 106 สำนวน แต่ละสำนวนจะมีความแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง แต่ทุกสำนวนจะต้องขึ้นต้นด้วยข้อความว่า "ลิก จิ้ง จา" เหมือนกัน ตัวอย่าง เช่น

1.1	ลิกจิ้งจา	บะหล้านมงโหม้ย	จ้างเข้าโห้ย	กึนโหม้ยกึนแตง	ตักวันแลง
ย่ำแสง	แก้วหมาก	ดักป่าสาก	เล็งโงเล็งควาย	ดักป่ายตอย	เล็งจ้างเล็งม้า
คำศัพท์	ลิก	:	ไกวโยนตัวกลับไปมา,	แกว่ง	
	จิ้งจา	:	ชิงช้า		
	โห้ย	:	ห้วย		
	โหม้ย	:	ผลไม้		
	แตง	:	แตง		
	วันแลง	:	ตอน เย็น		
	ย่ำ	:	คำนำหน้าชื่อผู้หญิงมีอายุในทำนอง		
			ไม่ยกย่องหรือให้เกียรติ		
	แก้วหมาก	:	เคี้ยวหมาก		
	เล็ง	:	เล็ง		
	ป่ายตอย	:	ยอตตอย		

คำอธิบาย เนื้อเพลงได้กล่าวถึงช่างที่เข้าไปกินผลไม้ กินแตงที่ชาวบ้านปลูกไว้ พุดถึงย่ำแสงที่เคี้ยวหมาก และพุดถึงสัตว์ต่างๆ ที่ชาวบ้านเลี้ยงคือ วัว ควาย ช้าง และม้า

1.2	ลิกจิ้งจา	อะหล้าจิ้งจ้อย	ผีเว๊กน้อย	อาชน้ำเกาะทราย	ผีโงลาง
อาชน้ำหนองล่อง	นกจิ้งจ้อง	บินไปบินมา	กำสองโต	เอาลูกออกหลั่น	หลั่นมะตามหลั่น
เอาหมอนมาบุบ	ตีตูปๆ	ตีต้อยๆ			
คำศัพท์	เว๊ก	:	เว๊ก,	เป็นอมนุษย์ในนิยายที่อาศัย	
			อยู่ใต้น้ำ มักจะใช้มดตัวดำคนไปสูบ		
			เลือดกิน		
	น้อย	:	เล็ก,	ไม่มาก	

เกาะทราย : เนินทรายที่อยู่ริมน้ำหรือกลางน้ำ
 ชาวบ้านมักจะใช้ปลูกผัก

หนองล่อง : เวียงหนองล่อง เป็นที่ตั้งมั่นของกอง
 กำลังของพญาจำบ้าน ก่อนที่จะขับ
 ไล่ทหารพม่าที่ปกครอง เชียงใหม่
 ลำพูนในขณะนั้น ปัจจุบันคือ
 กิ่งอำเภอ เวียงหนองล่อง

นกจิ้งจ๋อง : นกชนิดหนึ่ง ตัวเล็ก ๆ สีดำ ท้อง
 เป็นสีเหลือง นกจิ้งจ๋องก็เรียก

กำ : อีกา

โต๋ : ตัว

หลั่น : เล่น

บุบ : ทุบ, ตี

คำอธิบาย เนื้อเพลงบทนี้ได้กล่าวถึง ผีเวียงน้อย และผีโง่หลาย ซึ่งตาม
 ความเชื่อของชาวบ้านนั้น ทั้งผีเวียงน้อยและผีโง่หลาย เป็นสาเหตุที่ทำให้คนจมน้ำตาย นอกจากนี้
 ยังได้พูดถึงนกจิ้งจ๋อง และอีกาด้วย

1.3 ลิกจั้งจา บ่าหล้าจั้งจ้อย หมานน้อยเห่า ตูเจ้าจัน แมงมันออก
 ขึ้นงอก เอาไว้หลังคา เห็นลุ่มน้ำ ออกมาจุ่มไปก ลื่อนอีโฮก ก็ใต้แมงแกง
 ตักตาแลง นกเก้าดำเหล็ก เหล็กหลังควาย ควายงว้างว่า จี๋ม่าลูงหลิ่ง สาวอึ้งตั้ง
 จี๋ม่าลูงตอย

คำศัพท์ ตูเจ้า : พระภิกษุ

แมงมัน : ลูกของมดชนิดหนึ่งตัวเล็กมาก สีน้ำตาล
 อาศัยอยู่ใต้ดิน

นกจอก : นกกระจอก

เห็ดส้มป่า	:	เห็ดหมักด้วยเกลือ ข้าวสุก และกระเทียม คล้ายปลาต้ม
จุ่มโปก	:	จ่อมปลา
อีโศก	:	ลูกอีตด
แมงแกง	:	แมลงประเภทตัวมวนชนิดหนึ่ง มีกลิ่นฉุน มักทำละลายใส่
นกเก๊า	:	นกเค้าแมว
ตำเหลือก	:	ตำเหลือก
ลุง	:	ลุง
หลิ่ง	:	ทางลาดชัน

คำอธิบาย เพลงบทนี้แม้จะมีการกล่าวถึงสิ่งต่างๆ ที่เป็นที่รู้จักกันดีของท้องถิ่น เช่น แมงมัน นกจอก แมงแกง ฯลฯ แต่เนื้อเพลงก็มุ่งที่ความคลั่งจองมากกว่าสาระของถ้อยคำ

1.4 ลิกจุงจา มะลาหมงโหม้ย จ้างเข้าโหย ก็นหน่วยกันแดง

ตักเมิงแยงแก้วหมาก ตักป้ายหมาก เล็งโง เล็งควาย ตักป้ายตอย เล็งจ้าง เล็งม้า
หางม้าฟาดต่อไหล่ นางไก่ฟาดต่อบุง สาวลุงเอิน แม่สาวโหว่ ซอนดอกไม้ หื้อแม่
สาวเหนียบ มะเหนียบขบหู ปูเหนียบข้าง จ้างไล่แดง อีเหนัวไล่พัน ตักซุ่มมัน ตักกองมองฯ

คำศัพท์	:	คำศัพท์
ตอ	:	ตอ
เอิน	:	เรือน
ซอน	:	แทรก
เหนียบ	:	ทัด
มะเหนียบ	:	เหนียบ
ปู	:	ปู
อีเหนัว	:	ลูกแมลงปอในระยะที่เป็นตัว แก้วอาศัยอยู่ในน้ำ
ก้อง	:	ฆ้อง

คำอธิบาย เนื้อเพลงบทนี้นอกจากจะกล่าวถึงข้าง การเคี้ยวหมากของ
 ชาวบ้านแล้ว ยังพูดถึงการทำดอกไม้ให้ผู้หญิงใช้ทัดผม ตัวเห็บกัดหู ปุหนิบ ข้างโล่งแวง อิเหน่าไล่ฟัน
 เพลงนี้บอก เนื่องจากการให้สัมผัสคล้องจองแล้วยังมีความหมายแปลกแฝงให้ต้องคิดตามอีกด้วย

1.5		ลิกจุงจาหุน	สองขุนปี่น้อง	เวลาแดดช้อน	พัดแต่ไปเหนอ
แม่เลี้ยงเหนอ	ไต่ไปแอ่วาปี	ล่องกองใต้	หับปะตุแป	ชายผ้าแฮ	สองผืนแผ่นผ้า
อินตุแม่ก้า	ชายหมากชายปู	ชายจันหมู	ปี่นจันหมูฮ่อ	จาวบ้านตุงป้อ	แก่งป่าสวาย
ล้าจะต้าย	แก่งป่าใส่สู่ม				
	คำศัพท์	หุน	:	โหนด	
		แดดช้อน	:	แดดร้อน	
		เหนอ	:	เหนื่อ	
		แม่เลี้ยง	:	แม่เลี้ยง	
		ล่อง	:	ล่องลงไป, ไปทางทิศใต้,	
				จากบนลงล่าง	
		กอง	:	ถนน	
		ปะตุแป	:	น่าจะหมายถึงประตูท่าแพ	
		ผ้าแฮ	:	ผ้าแพร	
		อินตุ	:	เอ็นตุ สงสาร	
		ปู	:	พลุ	
		จันหมู	:	เนื้อหมู	
		ฮ่อ	:	ชาวจีนฮ่อ	
		จาวบ้านตุงป้อ	:	ชาวบ้านตุงป้อ อยู่ในอำเภอสันป่าตอง	
		แก่งปลาสวาย	:	แก่งปลาสวาย	
		ล้าจะต้าย	:	อร่อยมาก	
		สู่ม	:	สู่ม ในที่นี้จะหมายถึงมะนาวที่ใช้	
				ใส่แกง	

คำอธิบาย เนื้อหาของเพลงบทนี้ ได้กล่าวถึงบริเวณประตูท่าแพ ซึ่งเป็ย
แหล่งค้าขายของชาวบ้าน ของที่ขายก็มีผ้าแพร นมก พลุ เนื้อหมู ปลา

1.6 ลิกจุงจา บ่าหล้าไม้แป้น ก้อยแล่นก้อยด้า สุดเจ่นจ๋า ก้อยแล่น
ก้อยปิ่น ปิ่นตั้งซ้าย ปิ่นดุ้นมะเขือ ปิ่นตั้งเหนอ ปิ่นเคอมะแคว้ง ปุกไม้ลุมแล้ง
ไว้ปุกเคอคำ แผลนดินด้า ไว้จ่ากอนหมาก

คำศัพท์	ไม้แป้น	:	ไม้กระดาน
	ด้า	:	ชน, กระแทก
	สุดเจ่น	:	สุดระยะ
	จ๋า	:	ย่อ, เครื่องมือจับปลา ใช้ต่ายสาน เป็นร่างแหม้คันไม้สำหรับยก
	ปิ่น	:	พลิก
	ดุ้นมะเขือ	:	ดุ้นมะเขือ
	เคอมะแคว้ง	:	เคือมะเขือพวง
	ไม้ลุมแล้ง	:	ต้นคูณ
	เคอคำ	:	เคือเขาค่า ชื่อพืชล้มลุกชนิดหนึ่ง ไม่มีใบและราก ต้นเป็นเส้นเล็กลง สีเหลืองอาศัยเกาะต้นไม้อื่น คล้าย ฝอยทอง
	จ่า	:	เพาะ
	กอนหมาก	:	กอนหมาก

คำอธิบาย เพลงบทนี้กล่าวถึง การเล่นชิงช้า ที่ให้ค่อยๆ ไกว ไกวไปจน
สุดขนาดของยอที่ใช้จับปลา แล้วจึงพลิกกลับ ถ้าพลิกทางซ้ายก็เป็นดุ้นมะเขือ พลิกทางเหนือก็ เป็น
เคือมะเขือพวง กล่าวถึงการปลูกไม้ลุมแล้งไว้สำหรับปลูก เคือเขาค่า ตรงไหนที่อุดมสมบูรณ์ก็
เอาไว้เพาะกอนหมาก

1.7 ลิกจุงจา มะหล้าไม้แป้น บะแล่นกิต้า แผ่นดินดำ ก็ปกเก้าจั้น

ไซโยไซยา พระอินตาอยู่บนโหน้อง พระเค็งหย้อง ตีตแก้วตีตคำ ผุนตกฮ้ำ ปิดตบต้อง

คำศัพท์	ปก	:	ยกจั้น, ตั้งจั้น
	เก้า	:	ต้น
	พระอินตา	:	พระอินทร์
	พระเค็ง	:	พระเครื่อง
	หย้อง	:	ประดับประดา
	ตีตแก้วตีตคำ	:	ประดับด้วยทองคำและเพชรพลอย
	ผุนตก	:	ผุนตก
	ฮ้ำ	:	พรำ, กรำ, รต
	ปิดตบต้อง	:	ไม่เปียก

คำอธิบาย เพลงบทนี้ นอกจากจะกล่าวถึงการปลูกต้นไม้ในที่ดินที่อุดมสมบูรณ์แล้ว ก็ยังกล่าวถึงพระอินทร์ พระเครื่องที่ประดับประดาด้วยเพชรพลอยและทองคำ เวลาผุนตก โดนก็ไม่เปียก

1.8 ลิกจุงจา ปานล้าจุงจ้อย น้อยถุงแดง แอ้วแวงฯ ไปพะบาท

เห็นใบดอกนหมาก ไปจ้อมตอง

คำศัพท์	น้อย	:	แขวน, คาค, ผูก
	ถุงแดง	:	ถุงผ้าสีแดง ใช้สำหรับใส่เปีย
	แอ้วแวงฯ	:	ท่องเที่ยวไปที่ไหนที่นี้
	พะบาท	:	พระพุทธบาทตากผ้า
	ดอกนหมาก	:	จั้นหมาก, ดอกของต้นหมาก
	จ้อมตอง	:	จ้อมตอง

คำอธิบาย เพลงบทนี้ จะกล่าวถึงผู้คนที่แขวนหรือคาคถุงแดง เวลาเดินทางไปในไหนมาไหน สถานที่ที่ปรากฏในเพลงนี้ก็คือ พระพุทธบาทตากผ้าและจ้อมตอง

2. เพลงลิกก้องก้อ และ เพลงลิกกุงกู่

การลิกก้องก้อหรือลิกกุงกู่ ก็เป็นการละเล่นอีกประเภทหนึ่งที่ผู้ใหญ่นิยมเล่นกับเด็กในเวลาว่าง วิธีเล่นคือผู้ใหญ่จะนอนหงายขาชิดกันและชันเข้าขึ้น ให้เด็กนั่งบนปลายเท้าทั้งสองของผู้ใหญ่ โดยที่ผู้ใหญ่จะต้องจับมือหรือแขนของเด็กไว้ จากนั้นก็ยกเท้าขึ้นลงเป็นจังหวะพร้อมกับร้องเพลงลิกก้องก้อหรือลิกกุงกู่ไปด้วย พอร้องใกล้จะจบเพลงหรือร้องถึงวาระสุดท้าย ก็ให้ยกตัวเด็กลงมาที่อกของผู้ใหญ่ เพลงที่ร้องประกอบการเล่นลิกก้องก้อนี้มักจะมีเนื้อหาซ้ำกันและมุ่งที่สัมผัสคล้องจองมากกว่าสาระของเพลง เพลงลิกกุงกู่ มีเพียงสำนวนเดียว แต่เพลงลิกก้องก้อมีถึง 38 สำนวน ตัวอย่างเช่น

2.1	ลิกก้องก้อ	บะลอก้องแกว้ง	บะแคว้งสุก	ป่าตูกเน่า	โหเข้าปุม
โหนมปัว	ปิดจะลิว	ตกน้ำแม่โกง	บะลุ่มบุ่มป้า		
	คำศัพท์	บะแคว้ง	:	มะเขือพวง	
		โหเข้า	:	หัวเข้า	
		ปุม	:	ปม	
		โหนม	:	หัวนม	
		ปัว	:	รอยแผลเป็นขนาดเล็ก	
		ปิดจะลิว	:	นกปรอด	
		น้ำแม่โกง	:	แม่น้ำแม่กวาง	
	คำอธิบาย	เนื้อเพลงนี้จะกล่าวถึงการเล่นลิกก้องก้อ			มะเขือพวงสุก
ปลาตูกเน่า	หัวเข้าเป็นปม	หัวนมที่มีรอยแผลเป็นเล็กๆ และนกปรอดที่ตกลงไปขยแม่น้ำแม่กวาง			

2.2 ลิกก้องก้อ มะลอกุ้งแกว้ง ป่าแคว้งสุก ป่าหนุกเนา โนเช่ากุ่ม
 โนนมูปัว ปืดจะลาว ตกน้ำแม่ทา เขตตักตา ตกน้ำบ้อมแป้ม

คำศัพท์ โนเช่ากุ่ม : หัวเช่ากลม
 เขต : เขียด
 น้ำแม่ทา : แม่น้ำแม่ทา

คำอธิบาย เนื้อเพลงบทนี้ กล่าวถึงการ เล่นลิกก้องก้อ มะเขือพวงสุก
 หัวเช่าที่กลม หัวนมที่มีรอยแผลเป็นขนาดเล็ก นกปรอดที่ตกลงไปในแม่น้ำแม่ทา และ เขียด
 ซึ่งตกลงไปในน้ำ

2.3 ลิกก้องก้อ ป่าลอกุ้งแกว้ง ป่าแคว้งสุก ป่าตูกเนา โนเต่าชั้น
 โนมันออก ขึ้นงอก เอาไว้นหลังคา ชี้แมงดา เอาไว้เล่าเข้า ชีคนเฒ่า เอาไว้เจ้เฮียน

คำศัพท์ โนเต่า : หัวเต่า
 โนมัน : หัวมัน
 ออก : ผลิ, แตกกิ่ง, ผุดขึ้น, โผล่ขึ้น
 ขึ้นงอก : ขึ้นกระจอก
 เล่าเข้า : ยุ่งจ้าว
 เจ้เฮียน : มุมบ้าน

คำอธิบาย เนื้อเพลงบทนี้ นอกจากจะกล่าวถึงมะเขือพวงสุก ปลาตูกเนา
 แล้วยังกล่าวถึงสิ่งอื่นๆ คือ เต่า หัวมัน ขึ้นกระจอก ว่าเอาไว้นหลังคา ชี้แมงดาเอาไว้ที่ยุ่งจ้าว
 และอุจจาระคนแก่ เอาไว้ที่มุมบ้าน

2.4 ลีกก่องก้อ มะลอกก้องแกว้ง ป่าตูกเน่า ໄໝເຂົາກຸ້ມ ໄໝນຸມປີ້ວ
 ປິດຈະລິວ ດຸກນ້ຳແມ່ໂກງກາ ປ່າອຸ່ຍບຸກ ກິ່ນເຈ້ານອກນາ ຈ້າງອຸ່ຍປ່າ ໄກວ່າໄກວ່າໜາງ
 ອື່ນາງປ່ືນຝ້າຍ ອ້າຍເກີບໂອ່ນກ ດຸກເມ່ອໃຕ ກິ່ນລ່ອເຂົ້າໄສ

คำศัพท์
 แม่น้ำโคงกา : แม่น้ำคงคา
 บก : พื้นดิน
 เข้านอกนา : ข้าวนอกนา
 ไก่วัว : กระดิกหู
 ไก่วาง : ไก่วาง, แกว่งวาง
 ปั้นฝ้าย : การเอาปุยฝ้ายมาเข้าเครื่องหมุน
 เพื่อทำเป็นเส้นสำหรับใช้ทอผ้า
 อ້าย : พี่ชาย
 เม่อไต : เม่อไต
 หล่อเข้าใส่ : รั้งเข้านา

คำอธิบาย เนื้อเพลงบทนี้กล่าวถึง หัวเข่ากลม หัวนมที่มีแผลเป็น นกปรอด
 ดกแม่น้ำคงคา ปลาที่อยู่บนบกกินข้าวอกนา ข้าวอกนาคือกระดิกหูและไก่วาง น่องผู้หญิงนั่ง
 ปั้นฝ้าย พี่ชายไปเก็บໂອ່ນກ

2.5 ลีกก่องก้อ ปาลอกก้องแกว้ง บ่าแคว้งสุก ป่าตูกเน่า ໄໝເຂົາກຸ້ມ
 ໄໝນຸມປີ້ວ ປິດຈະລິວດຸກນ້ຳແມ່ໂກງ ຄວາຍອຸ່ຍບຸກ ຕີ່ເຂາໜ່ອ່ນຮ່າງ ຈ້າງອຸ່ຍປ່າ ຕີ່ນຸ່ຕີ່ໜາງ
 ແມ່ອື່ນາງ ອຸ່ຍເອີນປ່ືນຝ້າຍ ແມ່ບ່າອ້າຍ ຕີ່ຂັນດອກແດງ

คำศัพท์
 ตี : ตี คือการเอามือหรือไม้ฟาดหรือทุบ,
 ชกต้อย, รวมทั้งการทำอาการอื่นที่คล้ายคลึงกัน
 แม่อื่นาง : คำเรียกผู้หญิงที่แต่งงานแล้วและมีลูก เป็นผู้หญิง
 แม่บ่าอ້าย : คำเรียกผู้หญิงที่แต่งงานแล้วและมีลูก เป็นผู้ชาย
 ขันดอกแดง : พาน ซึ่งปกติมักทำด้วยเงิน

คำอธิบาย เพลงลีกก่องก้อบทนี้ ได้กล่าวถึงควาย ช้าง แม่อื่นางที่ปั้นฝ้าย
 อยู่บ้าน และแม่บ่าอ້ายที่ตีขันดอกแดง

2.6 สิกข์ักู้ อีปุจ้วยแบ่ง บอกไฟไม้แดง หามจั้นก้าง บ่ได้เอาลุง

ตกปุงปุง มาลุงตุนไผ่ บ่มีไผ่โต โตคุณเตว แมงดำเขวให้กันนม อุมซี้ม้า ก้างซี้แห้ง
แก้งซี้เหื้อ อะล้อต้อกแต่

คำศัพท์	อีปุ	:	ปุ
	จ้วย	:	ช้วย
	แบ่ง	:	สร้าง, ทำ
	บอกไฟ	:	ดอกไม้เทศที่ใส่กระบอกไม้ไผ่หรือดินเผา บรรจุดินปืน
	ไม้แดง	:	ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ มีเนื้อแข็งใช้ในการก่อสร้างได้ดี
	ก้าง	:	ที่ตั้ง, เเชิง
	เอาลุง	:	เอาลุง
	ตุนไผ่	:	ตุนไผ่
	ไผ่	:	ไผ่
	คุณเตว	:	คนเดียว
	แมงดำเขว	:	แมลงดาเขียว เป็นคำใช้เรียกแทนเด็ก
	ให้กันนม	:	ร้องไห้จะกินนม
	อุม	:	อม
	ก้าง	:	คำ
	ซี้เหื้อ	:	ขยะ

คำอธิบาย เพลงบทนี้กล่าวถึง ดอกไม้เทศที่ทำด้วยกระบอกไม้ไผ่ ซึ่งคงมี

ขนาดใหญ่ จะต้องช่วยกันหามไปตั้งไว้ตรงก้าง เสร็จแล้วก็ไม่ได้เอาลุงมา พุดถึงตุนไผ่และแมลงดาเขียว ซึ่งหมายถึง เด็กที่ร้องไห้กินนม

3. เพลงกำปูกำปุย, กำปูกำปุ่น และ กำปูกำปอง

เพลงกำปูกำปุย กำปูกำปุ่น หรือ กำปูกำปอง เป็นเพลงร้องประกอบการคัดเลือกผู้ที่จะเป็นคนปิดตาคนแรกในการเล่นซ่อนหา วิธีการคือให้ผู้ที่เล่นซ่อนหานั่งล้อมวงกัน โดยยื่นมือข้างใดข้างหนึ่งที่กำไว้ไปตรงกลางวง แล้วให้ใครคนใดคนหนึ่ง เป็นผู้ร้องเพลงพร้อมกับใช้นิ้วชี้ไปตามกำมือของแต่ละคนตามลำดับ ร้องเพลงหนึ่งพยางค์ก็ชี้ไปที่กำมือหนึ่ง คนที่ถูกชี้ตอนพยางค์สุดท้ายของเพลง จะต้องเป็นคนปิดตาหาก่อน

เพลงกำปูกำปุย ที่รวบรวมได้มี 18 สำนวน เพลงกำปูกำปุ่นมี 15 สำนวน ส่วนเพลงกำปูกำปองมีเพียง 1 สำนวน ตัวอย่างเช่น

3.1	กำปูกำปุย	สุนชิงสุนซ่า	ผักกาดยายม	ผักหนุ่มเต็มบ้าน	ผักก้าน
เต่าะเต่าะ	บ่าแสะตักขุม	กุลาโตโตอ้อม			
	คำศัพท์	กำปูกำปุย	:	คำขึ้นต้น เพลง	
		สุน	:	ผสม	
		ยา	:	ยาสูบ	
		ยม	:	ขึ้น	
		ผักหนุ่ม	:	ผักโคม เป็นพรรณไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง	
		เต็มบ้าน	:	เต็มบ้าน	
		ผักก้าน	:	บุก เกลี้ยง. เป็นไม้ล้มลุกที่ก้านดอกอ่อน ใช้แกงกินได้ จึงนิยมเรียกว่าดอกก้านมากกว่าผักก้าน มีหลายชนิด เช่น ดอกก้านเต่าะเต่าะ ดอกก้านชี้ไก่ ฯลฯ	
		บ่าแสะ	:	ถั่วแระ	
		โตอ้อม	:	โตอ้อม	

คำอธิบาย เนื้อเพลงนี้ได้กล่าวถึงพืชชนิดต่างๆ ได้แก่ ชิง ซ่า ผักกาด ยาสูบที่ขึ้น ผักโคมที่ขึ้นอยู่เต็มบ้าน ถั่วแระตักขุม กุลาหรือชาวต่างชาติคนใดจะโตอ้อม

3.2 กำปุกกำปุย โหชิงโหซ่า ผักปานหน้ายม ผักขุมต้มบ้าน ดอกบ้าน

เต่าะแต่ะ มะแสะตงขุม กุลาได้อุ่ม แล้วก่อน

คำศัพท์	โหชิงโหซ่า	:	หัวชิงหัวซ่า
	ผักปาน	:	ผักที่ขึ้นอยู่ในป่า
	ผักขุม	:	ผักโขม
	ดอกบ้าน	:	ดอกบัวสาย

คำอธิบาย เพลงบทนี้กล่าวถึง หัวชิงหัวซ่า ผักที่อยู่ในป่า หน้า ผักโขม ดอกบัวสาย ถั่วแระและกุลา

3.3 กำปุกกำปุ่น สุนชิงสุนซ่า ผักหน้าบ้านนุ่ม ผักขุมต้มบ้าน บำก้าน

เต่าะแต่ะ บำแสะตำหุม กุลาตำอุ่ม

คำศัพท์	บ้านนุ่ม	:	บ้านนุ่ม
	ตำ	:	ตา
	หุม	:	ชอบ นิยม พอใจ

คำอธิบาย เพลงบทนี้กล่าวถึง ชิง ซ่า ผัก หน้า บ้านนุ่ม ผักโขม ผักก้าน ถั่วแระและกุลา

3.4 กำปุกกำปุ่น สุนชิงสุนซ่า ผักหน้ายายขุม ผักขุมต้มบ้าน ดอกบ้าน

เต่าะแต่ะ มะแสะตงขุม กุลาได้อุ่ม กุลาหนึ่ง กุลาสอง กำปองพะเจ้า มะนุกมะเหน้า

มะกอกมะเตย นนามเตยเจงใหม่ นนามไฟปักตีน มะปิ่นลอดจ่อง ะนองยองเป๊ะ

คำศัพท์	กำปอง	:	ความปราศณา
	พะเจ้า	:	พระพุทธรูป, พระพุทธเจ้า
	มะกอก	:	มะกอก
	มะเตย	:	ลูกเตื่อย
	เตย	:	ต้นเตย
	เจงใหม่	:	เขียงใหม่

ปักตั้น	:	ปักเท้า
มะปิ่น	:	มะตุ้ม
ลอด	:	ลอด, ผ่าน
จ๋อง	:	จ๋อง

คำอธิบาย เนื้อเพลงบทนี้ นอกจากจะกล่าวถึง ชิง ช่า ผัก หน้ำ ผักโขม ดอกก้าน และกัวระ เหมือนเพลงบทอื่นๆ แล้วในส่วนของกุลา ยังได้พูดถึงกุลาหนึ่ง กุลาสองที่มีความปรารถนาในพระเจ้า ซึ่งหมายถึงพระพุทธชรูป นอกจากนี้ยังได้พูดถึงพืชพันธุ์ชนิด อื่นๆ อีกเช่น มะกอก ลูกเดือย หนามต้นเตย เมือง เชียงใหม่ หนามไผ่ที่ปักเท้า และมะตุ้ม ที่หล่นผ่านช่องไม้กระดานลงไป

3.5 กำปักกำปอง สุนชิงสุนช่า ผักป่านน้ำยม ผักชุมดีมบ้าน ดอกก้าน เต่าะแต่ะ มะแยะตกชุม กุลาได้อุ้ม

คำอธิบาย เพลงกำปักกำปองนี้ มีเนื้อหาคคล้ายกับเนื้อเพลงบทอื่นๆ เพียง แต่เปลี่ยนคำขึ้นต้น เพลงจากกำปักกำปุ่น หรือ กำปักกำปุย เป็น กำปักกำปอง เท่านั้น